

ЗБІРНИК ТЕЗ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«НОВА АРХІТЕКТУРА БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ»

м. Харків

23 грудня 2022 року

**Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого**

**Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності
імені академіка В.В. Сташиса НАПрН України**

НОВА АРХІТЕКТУРА БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ

***Збірник тез
Всеукраїнської науково-практичної конференції***

(м. Харків, 23 грудня 2022 р.)

Харків
«Юрайт»
2022

УДК 343.1:342.951+004.056]
(082)
Н 74

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Гетьман Анатолій Павлович – ректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор академік Національної академії правових наук України, Заслужений діяч науки і техніки України

Головкін Богдан Миколайович – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України

Таволжанський Олексій Володимирович – кандидат юридичних наук, доцент

Нова архітектура безпекового середовища України: зб. тез
Н 74 Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 23 грудня, 2022 р.). Харків:
Юрайт, 2022. 196 с.
ISBN 978-617-7450-28-2

Збірка містить матеріали виступів і тези доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції, яка відбулася у м. Харкові 23 грудня 2022 р.

Збірку розраховано на широке коло читачів, зокрема, на науковців, викладачів, аспірантів, студентів вищих юридичних навчальних закладів, фахівців у галузі права та всіх, хто цікавиться питаннями правового та організаційного забезпечення безпекового середовища України на національному та міжнародному рівнях в умовах сучасних викликів і загроз.

*Матеріали викладено в авторській редакції з незначною коректурою.
Відповідальність за їхню якість, достовірність, а також відсутність
у них відомостей, що становлять державну таємницю та інформацію
для службового користування, несуть автори.*

ISBN 978-617-7450-28-2

УДК 343.1:342.951+004.056]
(082)
Н 74

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2022

© Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності
імені академіка В.В. Сташиса НАПрН України

© «Юрайт», оформлення, 2022

Література:

1. Сандрачук А. А. Основи виявлення та розслідування шахрайства з об'єктами нерухомості, що перебувають у приватній власності: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2007. 207 с.
2. Макаров Г. П. Способы защиты прав граждан на рынке жилья. *Гражданин и право*. 2001. № 6. С. 25–27.
3. Князев С. В. Виявлення та перевірка оперативної інформації при протидії злочинам, що вчиняються на ринку житла. *Боротьба з організованою злочинністю та корупцією (теорія і практика)*. 2014. № 1. С. 22–26.
4. Попова І. М. Розслідування шахрайств, пов'язаних із залученням коштів громадян на будівництво житла: дис. ... канд. юрид. наук: спец.: 12.00.09. Київ, 2011. 248 с.
5. Юрченко О. М. Попередження шахрайства у сфері інвестування. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2013. № 3 (31). С. 129-136.

Туляков В.О.,

*доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія»,
професор-дослідник Інституту Європейського та міжнародного кримінального права університету Кастилія Ла Манча*

БАЛАНС КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕАГУВАННЯ: БЕЗПЕКОВИЙ ВИМІР

Тенденцією розвитку сучасного суспільства стає, на жаль, зловживання владою. Війни та військові конфлікти, акти геноциду, репресій проти власного народу приносять більше шкоди ніж кримінальні правопорушення злиднів та маргіналів. Україна та М'янма, Сирія та Південний Судан плямами тисяч жертв та ненависті відмічені на мапі світу. Зрозуміло, що це питання носить не тільки політичний але й кримінально-правовий характер. Не задарма у рекомендаціях Другої проміжної доповіді ОБСЄ щодо повідомлень про порушення міжнародного гуманітарного права та міжнародного права прав людини в Україні було відмічено нагальну необхідність для Української держави:

Здійснювати повідомлення про порушення прав осіб на територіях, що перебувають під її ефективним контролем, у тому числі тих, хто, як стверджується, співпрацював з окупаційними силами Російської Федерації, та притягати винних у зловживаннях до відповідальності;

забезпечити, щоб узгоджені на міжнародному рівні стандарти неупередженості, незалежності та ретельності кримінальних проваджень, а також гарантії справедливого судового розгляду гарантувалися в будь-який час, у тому числі в будь-яких випадках передбачуваної співпраці;

та підписати прийнятий Парламентом у травні 2021 року законопроект (законопроект 2689), спрямований на гармонізацію Кримінального кодексу України з міжнародним кримінальним правом та міжнародним гуманітарним правом, що дозволить українській владі ефективно розслідувати та переслідувати порушення міжнародного гуманітарного права, скоєні на її території, та притягати до відповідальності винних [1, 72].

Таким чином, теорія кримінального права та законопроектна практика України мають довести як безпека людей, суспільства, держави повинні бути захищені загалом на Європейському континенті. Це повинне бути зроблене не тільки не тільки за загальними принципами субсидіарності та пропорційності у процесі гармонізації та апроксимації діючого законодавства. Про це вже було достатньо висловлено думок [2]. Глобалізація та фрагментація законодавства є гомеостатичними процесами, що формують баланс кримінально-правового реагування.

З нашої точки зору, у подальшому розвитку кримінальної політики України слід враховувати як глобальні та регіональні протиріччя, дисбаланси та конфлікти впливають на верховенство права та кримінально-правову ідеологію конкретної країни як з точки зору державних інтересів, так і з точки зору позицій жертв злочинів на індивідуальному (victim impact statement) та колективному (victim surveys) рівнях.

Досягнення балансу інтересів важливо саме для забезпечення безпеки.

Під балансом кримінально-правового реагування ми розуміємо відповідність засобів кримінально-правового впливу консолідованому визначенню рівня злочинності та рівня віктимності у державі з урахуванням положень національного та міжнародного права (міжнародного кримінального та міжнародного гуманітарного, права прав людини, супранаціонального права ЄС).

Оскільки злочин все частіше розглядається як заборонене законом порушення суспільного порядку, а не як порушення інтересів жертви, окрема жертва ігнорувалася і залишалася, по суті, в приватних правових каналах для отримання компенсації. Еволюція риторики "суспільного блага" або "суспільного добробуту" є корисним легітимізуючим інструментом. Проте констатація урахування безпеки особистості, суспільства, держави при відсутності зв'язку між колективним віктимним та індивідуальними інтересами диверсіфікували культуру віктимності у бік нехтування останньою.

Сьогодні ситуація змінюється. І саме баланс досягнення безпеки на кшталт гармонічного поєднання притягнення винних до відповідальності

та справедливого поводження з жертвами злочинів стає центральним у кримінальній політиці. Рівність, юридична визначеність, пропорційність, передбачуваність, субсидіарність, законність як принципи кримінального права та соціально-правові підґрунтя криміналізації та пеналізації повинні розглядатися виключно у векторі примата прав людини та безпеки жертви кримінального правопорушення, компліментарності примусу та гідного поводження, компенсації, реституції та реабілітації, сатисфакції, та гарантій неповторення спричинення шкоди жертвам кримінальних правопорушень з урахуванням суспільних інтересів та вимог державної безпеки.

Показовим є вислів Прокурора міжнародного кримінального суду О. Хана з цього приводу:

«З огляду на масштаби злочинності, якою займається МКС, надзвичайно важливо, щоб я використовував дискреційні повноваження, надані мені Римським статутом, для ефективного управління виконанням мого мандату як Прокурора. З моменту вступу на цю посаду я чітко висловився: Я не бажаю продовжувати давати надмірні обіцянки і не виконувати їх для тих, хто вижив, і родин загиблих. Для досягнення значущих результатів ми повинні ретельно проаналізувати, як найбільш ефективно використовувати ресурси для забезпечення найбільшого впливу на тих, хто постраждав від злочинів, що підпадають під нашу юрисдикцію, в усьому світі.

Потреба в ситуативному плануванні та прийнятті супутніх стратегій завершення роботи також відображає зростаючі законні очікування того, що Суд знайде шляхи та засоби для значущої підтримки своєї роботи в різних ситуаціях в рамках обмежених засобів» [3].

Ресурсів, на жаль, немає. Да й ті що є неможливо використати відповідним чином [4]. Саме цьому, наприклад, у цьому році, маючи прагнення легітимізувати систему кримінально-адміністративних санкцій проти РФ, та виходячи з того, що відповідно до статті 83(1) Договору про функціонування ЄС, Парламент та Рада ЄС можуть встановлювати мінімальні правила щодо визначення кримінальних правопорушень та санкцій у сферах особливо тяжких злочинів, що мають транскордонний вимір, Єврокомісія уперше розширяє перелік «європейських» злочинів. Наразі сферами злочинності, переліченими у цій статті, є тероризм, торгівля людьми та сексуальна експлуатація жінок і дітей, незаконний обіг наркотиків, незаконний обіг зброї, відмивання грошей, корупція, підробка платіжних засобів, комп'ютерна злочинність та організована злочинність. Але наприкінці листопада 2022 р. Рада ЄС ухвалила рішення про

розширення переліку зазначених сфер злочинності, включивши до нього порушення обмежувальних заходів, прийнятих ЄС. Після ухвалення цього рішення 2 грудня 2022 року Європейська Комісія представила пропозицію щодо директиви, яка міститиме пропозиції щодо гармонізації кримінальних злочинів та покарань за порушення обмежувальних заходів ЄС. Передбачено наступний перелік нових кримінальних правопорушень, які порушують санкції ЄС, а саме:

- надання коштів або економічних ресурсів у розпорядження або на користь визначеної особи, юридичної особи або органу;

- незабезпечення заморожування цих коштів;

- надання можливості в'їзду визначених санкціями осіб на територію держави-члена або їх транзиту через територію держави-члена;

- здійснення операцій з третіми країнами, які заборонені або обмежені обмежувальними заходами ЄС;

- торгівля товарами або послугами, імпорт, експорт, продаж, купівля, передача, транзит або транспортування яких заборонено або обмежено; здійснення фінансової діяльності, яка заборонена або обмежена; або надання інших послуг, які заборонені або обмежені, таких як юридичні консультаційні послуги, трастові послуги та послуги з податкового консультування.

Криміналізовані діяння охоплюватимуть також обхід обмежувальних заходів ЄС: це означає обхід або спробу обходу обмежувальних заходів шляхом приховування коштів або приховування того факту, що особа є кінцевим власником коштів. Цей проект директиви має бути обговорений та ухвалений Радою ЄС та Європейським Парламентом [5, 6].

Ось у такому вигляді з урахуванням балансів законодавчої процедури відповідальності за порушення обмежувальних заходів поступово відбувається легітимація заходів, спрямованих на забезпечення реституції та репарацій за рахунок коштів країни агресора.

Зрозуміло, що на цьому шляху багато прийдеться запропонувати й українським криміналістам, а не тільки фахівцям у галузі міжнародного права. Вислів Генрі Кіссінджера «Україна вперше в новітній історії стала великою державою в Центральній Європі» [7] підтверджується героїзмом наших військових та усіх громадян країни. Без сумніву він повинен знайти своє відображення й у криміналістичних розвідках.

Література:

1. Second Interim Report on reported violations of international humanitarian law and international human rights law in Ukraine. OSCE, 14 December 2022, URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/0/5/534933.pdf>

2. Туляков В.О. Aquis communautaire та кримінально-правові розвідки: шляхи піднесення до ідеалу *Українська кримінальна юстиція в умовах війни*: матеріали VIII (XXI) Львівського форуму кримінальної юстиції Львів: ЛьвДУВС, 2022. С. 237-242; Туляков В.О. Субсидіарність криміналізації у європейському праві *Кримінальна юстиція в Україні: реалії та перспективи*: матеріали конференції. Львів ЛДУВС - 23 вересня 2022 року. С. 96-101.

3. The Prosecutor of the International Criminal Court, Karim A.A. Khan KC, announces conclusion of the investigation phase in the Situation in Georgia. Statement: 16 December 2022. URL: <https://www.icc-cpi.int/news/prosecutor-international-criminal-court-karim-aa-khan-kc-announces-conclusion-investigation?fbclid=IwAR0CwK62h1JVghAL8XwLu6yjJHzEcoAojv2JM2mbiyxe1pDzMEazqrxj1go>

4. Alexandra Brzozowski EU proposes options to seize frozen Russian assets, but legal concerns remain. EURACTIV.com 30 November. 2022. URL: <https://www.euractiv.com/section/global-europe/news/eu-proposes-options-to-seize-frozen-russian-assets-but-legal-concerns-remain/>

5. Sanctions: Council adds the violation of restrictive measures to the list of EU crimes. Council of the EU Press release. 28 November 2022 URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/11/28/sanctions-council-adds-the-violation-of-restrictive-measures-to-the-list-of-eu-crimes/>

6. Ukraine: Commission proposes to criminalise the violation of EU sanctions URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_7371

7. Henry Kissinger How to avoid another world war The Spectator magazine issue: 17 December 2022 URL: https://www.spectator.co.uk/article/the-push-for-peace/?fbclid=IwAR3hIAbQ5XY-eegtcqFwsOZLG_9E1yLEYFXrpMrjNe2wiK5q-m-LzdKENY4

Червінчук А.В.,

кандидат юридичних наук, старший дослідник, завідувач науково-дослідної лабораторії з проблемних питань правоохоронної діяльності, Криворізький навчально-науковий інститут Донецького державного університету внутрішніх справ, м. Кривий Ріг, Україна

Атаманенко Ю.Ю.,

кандидат технічних наук, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблемних питань правоохоронної діяльності, Криворізький навчально-науковий інститут Донецького державного університету внутрішніх справ, м. Кривий Ріг, Україна

**РЕФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ**

Дорожньо-транспортний травматизм в Україні залишається однією із найнебезпечніших загроз життю та здоров'ю людини. За питомими показниками аварійності та наслідками дорожньо-транспортних пригод Україна була та продовжує залишатися одним з лідерів серед європейських держав. Так, у середньому в державах – членах Європейського Союзу на